

אוניברסיטת בר-אילן

**רכישת חוקי דקדוק מלאכותי בקרב מבוגרים המתקשים
ברכישת אנגלית כשפה זרה**

נוי פריד

עבודה זו מוגשת כחלק מהדרישות לשם קבלת תואר מוסמך

בבית הספר לחינוך, של אוניברסיטת בר-אילן

תקציר

יכולתו של אדם לרכישת שפה זרה מתאפיינת בשונות רבה: בצד האחד של הקשת הלשונית ישנם אנשים בעלי קושי בלימוד שפות. אנשים אלו מפגינים שליטה נמוכה במגוון תחומים בשפת האם, ביניהם דיבור, קריאה וכתיבה, ולעיתים יאובחנו כבעלי דיסלקציה או לקות שפה ספציפית. לעומתם קיימים אנשים רב-לשוניים, המגלים מיומנות גבוהה בתחומי שפת האם ואשר אין להם כל קושי בלימוד שפות נוספות. בין שני הקצוות של רצף זה ישנם אנשים שהצליחו להגיע לרמה תקנית בשפת האם, אך בכל זאת מגלים קשיים רבים בלימוד שפה שנייה. יכולות הלמידה של חוקים דקדוקיים באופן סמוי בקרב שתי האוכלוסיות האחרונות (לומדים תקינים של שפה ראשונה ושנייה, ולומדים תקינים של שפה ראשונה המתקשים ברכישת שפה שנייה), הינן במוקד המחקר הנוכחי. במסגרת מחקר זה, נבחנו שתי הקבוצות הללו בלמידת חוקי דקדוק מלאכותיים (AGL) על ידי השימוש בשתי פרדיגמות מחקר שונות: רמת המפורשות של הלמידה (למידה סמויה או גלויה) ואופי המטלה (מטלה מילולית או בלתי-מילולית). החידוש במחקר הנוכחי הוא בעצם הבחינה של תהליכי למידה סמויים מול גלויים באופנות האודיטורית בקרב לומדים מתקשים לעומת לומדים תקינים של שפה זרה, ובתוך כך ההעמקה בשאלה - האם עצם ההתמודדות עם גירויים מילוליים היא זו המובילה לקושי בלמידת סדירויות ורכישת חוקים דקדוקיים באמצעותן, או שהקושי הוא ראשוני יותר וחל תמיד על למידת סדירויות, גם כאשר אלו אינן נלמדות באופנות המילולית. תוצאות המחקר הנוכחי מצביעות על כך שמתקשים ברכישת שפה זרה אינם מציגים פערים מובהקים בידע לגבי חוקי השפה הראשונה, אך מציגים הבדלים בבואם לרכוש סדירויות סטטיסטיות בדקדוק מלאכותי. עיקר ההבדלים בדקדוק המלאכותי תלויים באופן ההדרכה שניתנת להם, ובמסגרתם הם מראים יתרון מובהק להדרכה המפורשת, לצד פער מובהק ביחס לסטודנטים בעלי התפתחות תקינה ביכולת לרכוש חוקים באמצעות למידה סמויה. זאת, ככל הנראה כתוצר של קושי ראשוני בזיהוי חוקים באופן ספונטני. יחד עם זאת, ממצאי המחקר מלמדים על כך שאין חשיבות לאופי הגירויים (מילוליים או בלתי מילוליים) באשר ליכולת לנבא הצלחה בלמידת חוקים בקרב שתי האוכלוסיות, וזאת ככל הנראה משום שיכולת זו אינה תלויה במנגנון שפתי כזה או אחר, אלא ביכולת ראשונית יותר ללמידת חוקים וסדירויות סטטיסטיות מסוגים שונים באופן כללי. השלכות המחקר הנוכחי מצביעות על כך שקידום של מתקשים בלמידת שפה זרה מקורו בביסוס היכולת הראשונית ללמידת חוקים וסדירויות ללא קשר לסוג הגירוי, ועל יכולת זו להילמד באופן מפורש עד כמה שניתן בתחילה, לשם ביסוס הלמידה בתחומים שונים בכלל ובתחומי השפה בפרט.